

SOCIALINIO RECEPTO PRISTATYMAS

Socialinis receptas - priemonė, kuria šeimos gydytojo komandos narys į jį besikreipusiam vienišam, socialinių, emocinių ir kitų sunkumų turinčiam pacientui gali skirti nukreipimą į bendruomenėje vykdomus laisvalaikio ir kultūros užsiėmimus. Taip siekiama padidinti asmens sveikatą ir gerovę - pagerinant jo psichikos sveikatą ir sumažinant vienišumo jausmą.

Socialiniu receptu pacientas nukreipiamas į laisvalaikio ir kultūros užimtumo veiklas arba į atsakingą konsultantą Visuomenės sveikatos biure. Konsultantas bendradarbiaudamas su pacientu padeda jam išsirinkti tinkamiausias laisvalaikio veiklas. Priemonė siekia pagerinti pacientų sveikatą, gerovę ir socialinį statusą, sujungdama juos su bendruomenėje teikiamomis paslaugomis ir užsiėmimais. Pasitelkiant savanorystės ir kitas bendruomeniškumą skatinančias organizacijas, skatinamas rūpinimasis savimi bei palengvinamas sveikatą palaikančių bendruomenių kūrimas.

Pacientams socialinis receptas - tai meno dirbtuvės, mankštų ciklas, dainavimo pamokos, sveikos mitybos programos, savanorystė, šokių pamokos, joga jų kaimynystėje, savipagalbos grupės, muziejų vizitai, kalbos, kompiuterinio raštingumo kursai. Žmonėms, kuriems reikalinga paskata ir parama įsitraukti į bendruomenę, socialinis receptas, gautas vizito pas šeimos gydytoją metu, tampa nauju būdu, skatinančiu įsilieti į bendruomenines veiklas.

Rekomenduojama, kad socialinio recepto lankstinukai būtų dalomi kaip prevencijos ir ankstyvosios intervencijos dalis pirminėje sveikatos priežiūroje asmenims, kurie yra socialinės atskirties rizikoje, gyvena po vieną, turi streso valdymo, psichologinių sunkumų ir pan.

Tiksliniai pacientai yra vyresni, nei 65m.:

- asmenys, patiriantys vienišumą ar socialinės atskirties riziką;
- asmenys, kurių partneris(-ė) neseniai mirė;
- asmenys, patiriantys lengvus nerimo sutrikimus ir lengvą depresiją, stresą, nemigos, nuotaikos sutrikimų, energijos stoką;
- asmenys, turintys diabetą, lėtinių ligų ir/ar paliatyviąją priežiūrą; šių ligų turinčių asmenų globėjai;
- asmenys, patiriantys finansų valdymo sunkumų;
- asmenys, gyvenantys sveikatai žalingą gyvenimo būdą;
- pažeidžiamos ir rizikos grupės;
- asmenys, kurie dažnai lankosi pas šeimos gydytoją.

Šeimos gydytojo komandai socialinis receptas - tai būdas praplėsti jos naudojamus įrankius paciento sveikatai ir gerovei stiprinti. Socialiniu receptu išplečiama medicininės priežiūros rolė ir samprata - įtraukiami socialiniai, aplinkos ir ekonominiai veiksniai, kurie veikia žmonių sveikatą.

Pagrindiniai socialinio recepto tikslai yra prevencija, ankstyva intervencija, bendruomenės išteklių įgalinimas, sveiko gyvenimo būdo skatinimas ir didesnio gyventojų savarankiškumo visą gyvenimą skatinimas.

Socialinio recepto nauda yra įrodyta moksliniais tyrimais¹⁻⁵:

- Pacientams – padidėjusi psichologinė ir fizinė gerovė, reikalingumo jausmas, išplėtoti saviužimtumo įgūdžiai, sumažėjusi depresijos rizika, sumažėjęs nerimo lygis, efektyvesnis lėtinių ligų valdymas;
- Šeimos gydytojams - retesni apsilankymai pas šeimos gydytoją dėl psichosomatiinių prižasčių, sumažėjęs siuntimų pas antrinio lygio specialistus skaičius;

Pasaulio sveikatos organizacija pastebi, kad gydytojų skatinimas užsiimti fizine ar socialine veikla yra vienas iš veiksmingų būdų gerinti vyresnio amžiaus žmonių sveikatą. Taip pat ši priemonė yra rekomenduojama Europos komisijos bei Jungtinių Tautų Europos ekonominės komisijos. Socialinis receptas jau veikia arba yra pilotuojamas Jungtinėje Karalystėje, Norvegijoje, Švedijoje, Austrijoje ir kitur.

Kurk Lietuvai projektų vadovė Karolina Zakarauskaitė, bendradarbiaudamas su Kultūros ministerija šiuo metu rengia Socialinio recepto įgyvendinimo Lietuvoje tvarkos aprašą Sveikatos apsaugos ministerijoje.

Daugiau informacijos galite rasti puslapyje www.kurklt.lt:

- http://kurklt.lt/wp-content/uploads/2020/03/uzsienio_analize_1.pdf
- <http://kurklt.lt/wp-content/uploads/2020/03/Laisvalaikio-kulturos-ir-meno-poveikis-sveikatai.pdf>

Šaltiniai

1. South, J., Higgins, T. J., Woodall, J., & White, S. M. (2008). Can social prescribing provide the missing link?. Primary Health Care Research & Development, 9(4), 310-3.18 Paimta iš: <https://www.cambridge.org/core/journals/primary-health-care-research-and-development/article/can-social-prescribing-provide-the-missing-link/9AEB484609AADB9EAA480D42E301700F>
2. Network, S. P. (2016). Report of the annual social prescribing network conference. London: University of Westminster. Paimta iš: <http://www.artshealthresources.org.uk/docs/report-of-the-inaugural-social-prescribing-network-conference/>
3. Dayson, C, Nadia B. The social and economic impact of the Rotherham Social Prescribing Pilot: Main Evaluation Report (2014). Paimta iš: <https://www4.shu.ac.uk/research/cresr/sites/shu.ac.uk/files/social-economic-impact-rotherham.pdf>
4. Woodall, J., Trigwell, J., Bunyan, A. M., Raine, G., Eaton, V., Davis, J., ... & Wilkinson, S. (2018). Understanding the effectiveness and mechanisms of a social prescribing service: a mixed method analysis. BMC health services research, 18(1), 604.
5. Thomson, L. J., Lockyer, B., Camic, P. M., & Chatterjee, H. J. (2018). Effects of a museum-based social prescription intervention on quantitative measures of psychological wellbeing in older adults. Perspectives in public health, 138(1), 28-38.

Kilus papildomų klausimų dėl šios priemonės, galite kreiptis į Karoliną Zakarauskaitę: karolina.zakarauskaite@sam.lt arba tel. nr. +37063920587